

УКРАЇНА

(19) UA (11) 40575 (13) U
(51) МПК (2009)
A61B 5/16МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ДІАГНОСТИКИ АКТУАЛЬНОГО ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ СТУДЕНТА

1

2

(21) u200900421

(22) 21.01.2009

(24) 10.04.2009

(46) 10.04.2009, Бюл. № 7, 2009 р.

(72) ПОГОРІЛА ІРИНА ОЛЕГІВНА, UA, КУЗЬМІНА
КЛАРИСА ІВАНІВНА, UA, РОМАНЕНКО ОЛЕК-
САНДР ВІКТОРОВИЧ, UA(73) НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ, UA(57) Спосіб діагностики актуального функціональ-
ного стану студента, що включає використання

модифікованого кольорового тесту Люшера, який **відрізняється** тим, що проводять тестування протягом 3-х хвилин за допомогою автоматизованої системи досліджень особистості, визначають послідовність вибору кольорів, визначають рівень стресу у балах, при цьому при результаті 0-3 бали діагностують відсутність стресу, 4-6 балів - легкий стрес, 7-9 балів - середній стрес, 10-12 балів - дистрес.

Корисна модель, що заявляється, належить до медицини, точніше до медичної, вікової та педагогічної психології, зокрема до немедикаментозних методів, що характеризуються мінімальним ризиком негативного ефекту психологічного втручання, зменшуючи психоемоційне напруження, і може бути використана для діагностики актуального стану студента.

У наш час в освітньому просторі актуальною є проблема адаптації молоді, зокрема студентів до різних зовнішніх чинників. У зв'язку зі збільшенням психоемоційного напруження організму виникає ризик психосоматичних захворювань.

Внаслідок нервово-емоційної напруги, інформаційних навантажень, виникнення стресів погіршуються режими навчання і відпочинку, знижується працездатність молодшої людини в цілому, причому не тільки результативність навчальної діяльності особистості, а її психофізіологічний потенціал. Урахування актуального функціонального стану студента забезпечує профілактику захворювань, ефективність діяльності, оптимальну працездатність, успішність, комфортність та комунікативність у колективі та суспільстві.

Сучасні комп'ютерні технології можуть відігравати важливу роль у діагностиці актуального функціонального стану студента.

Відомий спосіб діагностики актуального функціонального стану студента, обраний нами як прототип [1], передбачає застосування модифікованого восьмикольорового тесту Люшера з метою вивчення рівня стресу особистості. Недоліком цього способу є особливості проведення тестування та традиційної обробки, які унеможливають ана-

ліз великого масиву даних і потребують тривалого часу.

Задача корисної моделі, що заявляється, полягає у використанні модифікованого восьмикольорового тесту Люшера у автоматизованій системі дослідження особистості [2] для немедикаментозної діагностики актуального функціонального стану студента.

Технічний результат від застосування корисної моделі буде полягати в досягненні більш адекватної оцінки актуального стану особистості студента; інформативності даних дослідження; у зручній спосіб скороченні терміну діагностики та обробки даних; можливості здійснення тестування великої кількості обстежуваних за місцем навчання.

Поставлену задачу вирішують тим, що у відомому способі діагностики, що передбачає використання модифікованого восьмикольорового тесту Люшера, згідно корисної моделі, проводять тестування протягом 3-х хвилин за допомогою автоматизованої системи досліджень особистості, визначають послідовність вибору кольорів; визначають рівень стресу у балах, при цьому за 0-3 бали діагностують відсутність стресу, 4-6 балів діагностують легкий стрес, 7-9 балів діагностують середній стрес, 10-12 балів діагностують дистрес.

У наших дослідженнях за власним бажанням брало участь 79 студентів (60 осіб жіночої та 19 осіб чоловічої статі) I курсу шести академічних груп медичних факультетів Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (спеціальність «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медико-профілактична справа»), вік яких становив 17-20 років. Тестування студента проводять, дотри-

(19) UA (11) 40575 (13) U

муючись норм біоетики, зі згоди респондента (згідно заяви про участь у експерименті) протягом 3 хвилин за допомогою автоматизованої системи дослідження особистості, яка включає модифікований восьмикольоровий тест Люшера.

Суть способу діагностики полягає у тому, що студенту пропонується виконати послідовність операцій з вибору кольору за допомогою комп'ютера, здійснюючи свій вибір курсором. Перед початком тестування експериментатор проводить інструктаж, знайомить студента з метою дослідження, правилами проведення тестування. Перед початком роботи на екрані монітора висвітлюється відповідна інструкція щодо тестування. Протягом тестування експериментатор знаходиться в аудиторії, підтримуючи комфортну атмосферу (зокрема зберігаючи тишу, слідкуючи за відсутністю сторонніх осіб в аудиторії), відповідаючи на запитання, які можуть виникати в ході діагностування, при цьому залишаючись на відстані, тим самим не створюючи дискомфортних умов студентові.

Спосіб діагностики здійснюється наступним чином: респонденту рекомендується вибрати з восьми кольорових прямокутників (темно-синього, синьо-зеленого, оранжево-червоного, жовтого, фіолетового, коричневого, чорного, сірого), які одночасно висвітлюються на екрані монітора, найприємніший на цю мить колір. Кольорові еталони, що пропонуються студенту, висвітлюються на екрані монітора на індиферентному фоні при рівномірному, денному освітленні. При цьому студенту рекомендується не співвідносити обираємих кольоровий еталон ні з улюбленим кольором взагалі, ні з улюбленим кольором одягу, квітів, тощо, а тільки обирати кольоровий еталон керуючись тим, наскільки цьому кольору надається перевага порівняно з іншими при виборі на даний момент. Щоразу студент згідно інструкції вибирає найприємніший для нього на дану мить кольоровий еталон з тих, що залишилися. Ця процедура повторюється до тих пір, поки останній кольоровий еталон не буде вибраний.

Одночасно в машинному варіанті фіксується номер кожного вибраного кольорового еталону. Запис здійснюється зліва направо. Кольоровим еталонам присвоюються такі номери: 1 - темно-синій, 2 - синьо-зелений, 3 - оранжево-червоний, 4 - жовтий, 5 - фіолетовий, 6 - коричневий, 7 - чорний, 0 - сірий.

Основні кольори, до яких належать (1 - темно-синій, 2 - синьо-зелений, 3 - оранжево-червоний та 4 - світло-жовтий), символізують базисні психологічні потреби. Зокрема, за Люшером синій колір характерний за умови прагнення людини до задоволення; зелений - до самоствердження, червоний - прагнення людини діяти та досягати успіху, жовтий - дивитись у майбутнє та сподіватись на краще. Тому в нормі ці кольори мають знаходитись на перших позиціях. Додаткові кольори, серед яких (5 - фіолетовий, 6 - коричневий, 7 - чорний та 0 - сірий) характерні за умови негативних тенденцій, зокрема тривожності, стресу, страху, засмучення в людини. Значення як основних, так і додаткових кольорів визначається їх взаємним розташуван-

ням, розподілом по позиціям. Отже поєднанню послідовно вибраних людиною кольорових еталонів дається певна інтерпретація, залежно від їх позицій. Наприклад: вибір 31542607 після групування виглядає наступним чином:

3 1 5 4 2 6 0 7

+ + X X = = - -

Знаки (+ +; X X; = =; - -) утворюють 4 функціональні групи, кожна з двох послідовно розташованих кольорових еталонів: 1) знак «+» присуджується першим двом вибраним кольоровим еталонам (1 та 2 позиції), які інтерпретуються як «явна перевага», при чому колір, який розташовується на першій позиції, визначає «основний спосіб дії», а той, що стоїть на другій - «мету», до якої прагне студент; 2) знак «X» присуджується наступним двом вибраним кольоровим еталонам (3 та 4 позиції), які інтерпретуються як «перевага», що визначає спосіб дії студента; 3) знак «=» присуджується передостаннім вибраним двом кольоровим еталонам, які інтерпретуються як «байдужість» до кольору (5 та 6 позиції), і вказує на бездіяльнісні властивості особистості, індиферентну зону студента; 4) знак «-» присуджується останнім двом кольоровим еталонам, які інтерпретуються як «неприйняття» (7 та 8 позиції) і має значення антипатії до кольору, вказує на прагнення студента подавити певні потреби, мотив, настрій.

Після групування кольорових еталонів інтерпретація проводиться згідно трактовки функціональних пар, залежно від функціонального значення різних поєднань кольорових таблиць. Розташування яскравих кольорів на перших позиціях свідчить про перезбудження людини, а розташування яскравих кольорів на останніх позиціях вказує на потребу людини у спокої.

Для більшої надійності результатів студенту пропонується зробити дві спроби вибору кольорів. Оскільки другий вибір є безпосереднім і невимущим, інтерпретація здійснюється по другому вибору.

Отже, спосіб діагностики актуального функціонального стану студента, який здійснюється за допомогою автоматизованої системи дослідження особистості, включає набір технічних і програмних засобів, що забезпечують інструктаж студента про порядок введення паспортних даних та проведення дослідження, автоматизує пред'явлення запитань респонденту, проводить аналіз його відповідей, виведення результатів дослідження на екран комп'ютера для вивчення динаміки їх зміни (при систематичних тестуваннях, наприклад, протягом декількох років навчання у вищому закладі освіти), проведення аналізу отриманих результатів з оцінкою обстежування студента. За результатами тестування автоматизована комп'ютерна система видає інформацію про: 1) послідовність вибору студентом кольорових еталонів, включених до тесту Люшера; 2) кількісні показники, зокрема рівень стресу студента у відсотках (від 0 до 100) та у балах (від 0 до 12), при цьому 0-3 бали свідчать про відсутність стресу, 4-6 балів - про легкий стрес, 7-9 балів - про середній стрес, 10-12 балів - про дистрес; 3) роздруківку з повідомленням про анкетні дані студента, час, який витрачено ним на

відповіді, актуальний стан студента за тестом Люшера.

Спосіб діагностики актуального функціонального стану студента, який здійснюється за допомогою автоматизованої системи дослідження особистості істотно полегшує роботу з тестами та обробку отриманих результатів, значно скорочує час тестування, підвищує достовірність відповідей респондента за рахунок виключення безпосереднього контакту з дослідником, який міг би створювати певний емоційний фон під час тестування.

Зважаючи на те, що в основу запропонованого способу діагностики актуального функціонального стану студента покладено об'єктивну та універсальну психодіагностичну методику, яка адекватно відображає актуальний функціональний стан студента, можливе ефективне використання даного способу в експериментальній роботі з психології, гігієни, фізіології, екології людини, з метою професійного відбору, для організації навчання і відпочинку, прогнозування поведінки студента в стресових ситуаціях.

Відмінними особливостями способу, що заявляється, є швидке і зручне проведення діагностики студента за допомогою автоматизованої системи наукових досліджень, яка дозволяє не тільки накопичувати інформацію про актуальний функціональний стан студента, але й аналізувати її; відстежувати динаміку змін показників актуального функціонального стану; збагачувати знаннями самого студента про розвиток його особистості; про поведінку у стресі; про пізнання самого себе, що відкриває можливості для подальших рекоме-

ндацій коректного управління функціональним станом та властивостями студента.

За відомими літературними даними такий спосіб діагностики актуального функціонального стану студентів не відомий.

Отже, наше дослідження є вкрай актуальним і необхідним, оскільки застосування запропонованого способу для діагностики студентів є важливою умовою для збереження здоров'я молоді, вчасного подолання стресів, полегшення адаптації до чинників довкілля, оптимальної працездатності. Результати дослідження сприяють розумінню адаптаційних механізмів студента до інформаційних навантажень, збереження психоемоційного здоров'я.

Отримані результати дозволяють рекомендувати спосіб, що заявляється, для впровадження у закладах освіти.

Література

1. Собчик Л.Н. МЦВ - метод цветowych выборов. Модифицированный восьмицветовой тест Люшера. Практическое руководство. - СПб., Изд-во «Речь», 2001. - 112с.

2. Кузьмина К.И., Сёмик Т.М., Карпинка Е.С. Тюпанский В.Г. Автоматизированная система для диагностики и управления надежностью пользователя компьютера на основе междисциплинарного социопсихофизиологического подхода //Психолого-педагогичні аспекти освіти. Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. - Харків. - 2003. - №4. - С.90-96.